

Врз основа на член 27 став (1) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14 и 43/14), министерот за здравство донесе

У П А Т С Т В О
ЗА ПРАКТИКУВАЊЕ НА МЕДИЦИНА ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗИ ПРИ
АКУПУНКТУРА

Член 1

Со ова упатство се пропишува медицинско згрижување преку практикување на медицина заснована на докази при акупунктура.

Член 2

Начинот на примена на акупунктурата е даден во прилог, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

Здравствените работници и здравствените соработници ја вршат здравствената дејност на примена на акупунктурата, по правило согласно ова упатство.

По исклучок од став 1 на овој член, во поединечни случаи по оценка на докторот, може да се отстапи од одредбите на ова упатство, со соодветно писмено образложение за причините и потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на примената на акупунктурата, при што од страна на докторот тоа соодветно се документира во писмена форма во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на неговото донесување.

Бр. 07-2831/1
12 март 2014 година
Скопје

МИНИСТЕР
Никола Годоров

Акупунктура

МЗД Упатства

31.10.2007

- Мото
- Пред третманот
- Индикации
- Имплементација
- Компликации
- Поврзани извори на информации
- Користена литература

Мото

- Акупунктурата подразбира третман со помош на игла, но секое користење на игла не е акупунктура.

Пред третманот

- Неопходна е точна дијагноза. Немојте наместо тоа само да ја имплементирате терапијата која пациентот ја бара од вас.
- Информирајте го пациентот за ограничувањата на терапијата со акупунктура. Акупунктурата не би требало да биде избрана како последна опција на третман откако сите претходни обиди за третман биле неуспешни, туку таа треба да биде една од неколкуте опции на медицински третман со која често се постигнува намалување на симптомите и, притоа, дава незначителни несакани ефекти.
- Користењето на една игла само еднаш не е акупунктура. Три до четири сесии неделно би биле доволни за да се утврди дали вреди да се продолжи со ваквиот третман.
- Повторното утврдување на анатомските знаења за да се биде сигурен што точно лежи под површината помага во дијагностиката и во избегнувањето на случајна перфорација на органите.
- Кај една третина од пациентите акупунктурата не помага како третман; кај втората третина, пак, таа јасно доведува до намалување на симптомите и до олеснување; резултатите, пак, постигнати во последната третина од пациентите ја одржуваат добрата репутација на акупунктурата и даваат значење на овој вид третман во очите на лекарот.
- Дури и постоењето на значајно искуство во примената на акупунктурата не помага да може однапред да се процени дали пациентите ќе имаат корист од овој вид третман.
- Не го применувајте овој третман на пациенти кои страдаат од хипохондрија или параноја, како и на оние кои бараат придобивки од боледувањето, наместо да бараат подобрување и олеснување.
- Одредена возраст или постоење на други заболувања се ретко специфична контраиндикација за акупунктура. Внимателна проценка на индикациите треба да се направи во случај кога пациентот има вештачка срцева валвула или прима имуноупресивни лекови.
- Секогаш користете игли за еднократна употреба. Ова е погодно и помага во избегнувањето на компликации.

- Информирајте го пациентот за фактот дека симптомите може да се влошат по првите три сесии - со тоа ја избегнувате потребата од понатамошни објаснувања.
- Најмалку еден од десет пациенти се чувствува изморено по сесијата, некои се чувствуваат дури и дезориентирано. Однапред информирајте ги пациентите за овој податок и набљудувајте ги извесно време по сесијата.
- За да се избегне колапс, пациентот треба да лежи за време на сесијата; не го/ја оставајте сам/сама, барем за време на првите пет сесии - за време на сесијата со акупунктура ќе имате извонредна можност за земање на добра анамнеза.
- Акупунктурата може привремено да го засили ефектот на одредени лекови. Пациентите со дијабетес и оние кои примаат антихипертензивна медикаментозна терапија треба да бидат внимателно мониторирани по терапевтската сесија.

Индикации

- Акупунктурата е особено индицирана за третман на болка; најдобрите резултати се постигнуваат во намалувањето на мускулоскелетна болка и забоболка (ннд-**B**). Со акупунктура како третман вреди да се проба при: тензионен тип на болка во вратот, лезии на меките ткива во пределот на рамото и кај болка која е последица на strain/sprain на мускулите на грбот, но откако ќе се исклучи постоењето на состојба која бара оперативен третман, со цел да се избегне одложувањето на евентуално потребната оперативна интервенција.
- Болката кај остеоартритис, исто така, може да се третира (но недостасуваат докази за ефикасноста (ннд-**C**): се разбира дека кај остеоартритисот не може да се постигне враќање на првобитната состојба, но може да се постигне релаксација на мускулатурата која е контрахирана како последица на променетиот образец на одот, а со тоа се постигнува и намалување на болката. Акупунктурата нема никаков ефект во третманот на ревматоиден артритис (ннд- **C**).
- Мигрената (ннд- **C**) и другите рекурентни или хронични, точно дијагностицирани типови на главоболка (ннд- **C**), може да се третираат со акупунктура. Секогаш има пациенти на кои овој тип на третман им помага. Акупунктурата, применета во класичните точки не ја намалува мигренозната главоболка повеќе од боцкањето по случаен избор надвор од овие точки. Овие две интервенции се значајно поефикасни отколку состојбата само да се биде на листата на чекање за третман (**1**).
- Кај пациентите со лумбоишијалгија или пролонгирана болка во грбот, со примената на акупунктура често се јавува олеснување (ннд- **C**); да се обрне внимание дека кај некои пациенти сепак може да има потреба од оперативен зафат. Дури и кај пациентите со спинална стеноза може да се постигне олеснување додека чекаат на ред за оперативен третман или, пак, доколку оперативниот третман не се препорачува. Не постојат јасни докази дека кај пациентите со болка во крстот акупунктурата би била подобар третман од примената на trigger-point инјекции или транскутана електрична нервна стимулација (ТЕНС)(ннд- **C**).
- Акупунктурата, како дополнителен вид на третман во физикалната терапија и рехабилитација, претставува интересен и нов приод. Обука за акупунктура е достапна во некои земји, на пример, за физиотерапевтите.
- Пациентите со симптоми на хемиплегија треба да бидат третирани без одложување; постојат убедливи докази за полезните васкуларни ефекти на акупунктурата врз циркулацијата; во Шведска се постигнати добри, иако конфликтни резултати, во смисол на побрзо здравување по примената на акупунктура.
- Третманот на невралгија, невропатии и фантомска болка бара потемелно разбирање на принципите на акупунктурата и подолги серии на терапевтски сесии, но понекогаш резултира во долготраен и позитивен однос пациент-лекар.
- Постојат обиди за примена на акупунктурата во третманот на тинитус, но не постојат докази за нејзината ефикасност (ннд-**B**). Хроничните ексеми, како што се атопичните

ексеми, астмата (ннд- **D**), како и голем спектар на психосоматски нарушувања, можат да бидат индикација за третман спроведен од страна на искусен акупунктурист.

- Кај синдромот на немирни нозе акупунктурата има добар ефект. Како и во случајот на синдромот на немирни нозе, понекогаш при третманот на други нарушувања (во смисол на позитивен несакан ефект) може да се постигне подобрување кај нарушувањата во спиењето (ннд- **D**).
- При третманот на зависност од лекови/дрога потребна е електроакупунктура. Иако краткотрајни, резултатите се изненадувачки корисни. Акупунктурата не се покажала ефикасна при третманот на зависност од пушење (ннд- **B**); може да се примени заедно со третман за намалување на телесната тежина (ннд- **D**), но само привремено. Акупунктурата се применува во многу клиници во кои се третира зависноста од алкохол и тоа како дополние на детоксификациониот третман.
- Акупунктурата може да биде корисна во третманот на чувството на гадење кое се јавува постоперативно или кое е поврзано со примената на хемотерапија (ннд- **B**).
- Акупунктурата покажала добар ефект кај анималната репродукција и кај бихејвиоралните нарушувања. Постојат обиди за третман на менструални нарушувања, необјаснет стерилитет и депресија, но резултатите се уште остануваат нејасни.

Имплементација

- Акупунктурата не треба да се практикува без да се консултира соодветна литература.
- Обуки и едукација за примена на традиционалната кинеска медицина постојат на глобално ниво, но, сепак, за лекарите кои се обучени за примена на т.н. западна медицина, би било подобро да учествуваат во обуки кои се специјално дизајнирани за нив. Пожелно е да се одложи запознавањето со ориенталната филозофија за човекот, болестите и терапијата и тоа се додека не е потполно јасно кои се можностите на т.н. западна медицина.
- Доброто познавање на сегментната структура на нервниот систем помага да се разберат и да се објаснат ефектите на акупунктурата без т.н. „завеса на мистицизмот“.
- За почеток, може да се научи палпацијата на тригер точките кај пациентите со мускулоскелетна болка. Боцкањето само на тригер точките е непријатно за пациентот; ова не дава добри долготрајни ефекти како што е тоа случај при истовремената или при ексклузивната примена на класични акупунктурни точки.

Компликации

- Повеќето компликации се предизвикани од лекари кои не ги знаат правилните техники (ннд- **C**). Недоволното познавање на анатомијата, брзањето и несоодветната подготовка на пациентот може да доведат до штетни последици, кои би можеле да се избегнат со внимателна примена на акупунктурните техники.
- Перфорации на внатрешните органи, како што е пнеумоторакс, како и компликации од користењето на нестерилни игли, на пример хепатитис, најчесто се предизвикани од нестручни терапевти.
- Појавата на хематоми е можна дури и при највнимателна примена на техниките, особено околу аголот на окото. Може да се јават и привремено влошување на болката, сомноленција, еуфорија итн. Случајното оставање на иглата во пределот на вратот под долгата коса не е сериозен проблем, но може да укажува дека премногу се брза при аплицирањето на терапијата.

Референци

1. Linde K, Streng A, Jürgens S, et al. Acupuncture for patients with migraine – A randomized controlled trial. JAMA 2005;293:2118–2125.

Автори: Seppo Junnila

Article ID: ebm00393 (020.072)

© 2012 Duodecim Medical Publications Ltd

1. **EBM Guidelines, 31.10.2007, www.ebm-guidelines.com**
2. **Упатството треба да се ажурира еднаш на 7 години.**
3. **Предвидено е следно ажурирање до октомври 2014 година.**